

החסיד זוקללה"ס צספרו דלענין דין של עיולה צכלים לא תלי עיקר הפסול בדין בלי, רק אם המים נחשזין מים שצקרקע, וכדמניא צספרא מה מעין שעיקרו צקרקע אף מקור שעיקרו צקרקע, ועל כן שפיר י"ל דאף דכלי לא נחצטל, מ"מ כיון דעכ"פ המים נחשזין ע"י הנקצ כנחין צקרקע, דין מים שצקרקע עליהם וכשרין לעבול צבין, וע"ז הוא דמניא צחוספתא דאם הי' הנקצ מלמטה צשולי הכלי גם צנקצ כנחט צבר חשיבי המים כמונחין צקרקע ואין לורד כשפורה"י, וכמו צמי חטאת דהמים פסולים מפני שחשזין כמונחים ע"ג הפקק, ה"י מהני זאת להכשירא גבי מקור, להכשר ע"ז ולהחשז מים שצקרקע, משא"כ צנקצ שמן הלא דהמים חשזין כמונחין צכלי אז לא מתכשרי רק צבוי נקוצ כשפורה"י דאז נעשין ע"י הנקצ מים שצקרקע, וכמו דנאמר הכ שיעורא דנקצ כשפורה"י לענין דין עירוב לערב שני מקואות ולמשוייכו כחדא וכמו שנתבאר דעיקר השיעור דכשפורה"י לכו"ע יסוד דיו הוא על הנקצ וע"י הנקצ של כשפורה"י הוא דמערבי, ה"י נאמר הכ שיעורא גופא לענין להעשות ע"י מים שצקרקע, דנקצ כשפורה"י נעשין המים מים שצקרקע, ושפיר חלוק צזה צין נקצ שמן הלא נקצ שלמטה וכדנחין חילוק זה גם צמחני דפרה כמו שהצאנו למעלה, אצל אה"י דלענין דין ציעול כלי נקצ שמן הלא נקצ ששלמטה שוין הם, דלענין דין ציעול כלי הכל תלוי רק צקצלתו של הכלי אם מקבל מהנקצ ולמטה אם לא, וגם לא אשכחן לפי"ז כלל שיעורא דכשפורה"י לענין דין ציעול בלי, רק דכבא דינא אחרינא הוא שהמים יעשו ע"י הנקצ מים שצקרקע, וצזה שיעורו כשפורה"י כמו שיעורא דעירוב מקואות.

ולפי"ז הרי מצוה היטב הא דקמייחי צמחני מהך דשוקת יבוא שהיתה צירושלים לענין שוקת שצסלע דמתכשרא צנקצ כשפורה"י, ואע"ג דצשוקת יבוא עירוב מקואות הי' שם ולא ציעול בלי, כיון דצמחני גם צהך דכלי שצצרו צסלע והיתה נקוצה כשפורה"י לאו מטעם ציעול כלי הוא דמתכשרא, דלענין ציעול כלי לא נאמר כלל הכ שיעורא דכשפורה"י, רק יסוד דין צזה הוא דכיון שהכלי מחובר לקרקע והוא נקוצ כשפורה"י נעשין המים שצצחו מים שצקרקע ע"י הנקצ, וזה צמחני חד דינא וחד שיעורא הוא עם דין עירוב מקואות, דכמו דמועיל נקצ של כשפורה"י לערב שני המקואות ולמשוייכו כחדא שהמים שצמקור ז' יהיו חשזין כמונחין צצצרתה, ה"י מועיל זאת שהמים יהיו חשזין ע"י כמונחין צקרקע, וזהו דכללינו צמחני לשני הדינים ציחד, ואחיון היטב דברי הרמז"ס שפרש דהא דנחין צמחני וכמה יהי צנקצ כשפורה"י קאי על כלי שצצרו צסלע ומ"מ שפיר קמייחי ע"ז מעירוב מקואות, וכמש"י.

הלכות נזקי ממון

בב"ק דף צ' תולדותיהן כיוולא צבין או לאו כיוולא צבין, וע"ז צפירש"י ד"ה הכא מאי שכתב ז"ל תולדות כיוולא צבין ל"ש אב ול"ש תולדה אם הזיק משלם א"י לא עכ"ל, ומשמע מלשון דאם לאו כיוולא צבין התולדה פטורה לגמרי, וכן משמע מלשון צכל הסוגיא גבי מ"ש קרן שפי שם מ"ש קרן דמחוייב וכן גבי רגל וגבי צור יעו"ש צצצרו, ולכאורה אינו מוצן, דאם על התולדות ליכא חיובא כלל, לענין מאי נקראו תולדות, והלא זה שמעין ממחני דאצות מכלל דאיכא תולדות, וצ"ע"כ דגם על התולדות איכא חיוב גזקין, ומאי קמיצעיא לי עוד, והנה מדברי הרי"ף שם נראה דהאיצעיא היא על חילוקי הדינים שישנם צצקין דיש מועדין צתחלתם ויש שאינם משלמים

נקוצ מן הלא ופקקו ה"י כשר למלחות ולקדש ולהזות ממנו עכ"ל, הרי נקצ טעמא דפסול לפי שהמים חשזין כמונחין על הפקק, ולא כתב צפישיות לפי שנתצטלה מחורה כלל, והנראה מדברי הרמז"ס דמפרש למחני דקיימא צנקצ כי האי שאינו מצטלה מחורה כלל, וכגון שניקצה רק כמוליא משקה ולא ככונס משקה דשם כלי עלי, ומ"מ אם הי' הנקצ מלמטה ופקקו צסמרעוט המים פסולין, מפני שהמים חשזין כנחין ע"ג הפקק ולא צכלי, אצל אם הי' הנקצ מן הלא חשיבי המים כמונחין צכלי וכשרים, וזהו פירושא דעגולין כלי ואינם עגולין כלי דמחני, וכ"ה צפיה"מ להרמז"ס שם שכתב ז"ל ואם ניקצו אלו הכלים צתחיתם וסחם זה הנקצ צצלווי הסחכות וכו' הנה המים אשר צזה הכלי פסולים לקדש ולהזות מהם לפי שאלה המים אינן נחין על היקף כלי זה כוונת אמרו עגולים כלים ואם יכ"ה הנקצ צצד הכלי הנה אלו המים כשרים לקדש ולהזות לפי שהם נחין בהיקף כלי עכ"ל, הרי דקאחי עליה רק משום המים שאינן נחין בהיקף כלי ולא משום הכלי עצמו שנתצטל, והיוו כנ"ל דהרמז"ס מפרש להמשנה דקיימא צנקצ שאינו מצטלה מחורה כלל, ולפי"ז דינא צמחני, דצנקצ שלמטה צשולי הכלי אף אם הכלי לא נחצטל מחורה כלל מ"מ המים חשזין כמונחין כלי ע"ג הפקק, וצנקצ שמן הלא חשזין המים כמונחין צכלי, ונראה דלפי הכ פירושא אין לורד לאוקמי מחני ציש שיעור כלי מן הנקצ ולמטה, דאף אם אינה מקבלת כלל מלמטה מ"מ כל שהנקצ מן הלא המים חשזין כמונחין צכלי ולא ע"ג הפקק, דרק צפקק שהוא צשולי הכלי מקום הנחת המים הוא דהוי דינא הכי דהמים חשזין כמונחין ע"ג הפקק, ולא צנקצ שמן הלא, וממילא דכל שהכלי לא נחצטל המים כשרים לקדש ולהזות מהם.

והנה צחוספתא פ"ד דמקואות קסעלין המחלק מים צצרכין אם הי' נקוצ כשפורה"י אין פוסל את המקור ואם לאו פוסל המקור, הלבב ז' עליו עלי צני אסורא שלש רגלים ליצנה לרגל שלש רגליהן להן אפילו נקוצ כנחט אמר ראצרי"י הלבב ז' הוריתו צמי לכוהר וצצצתהי אצל חצרי אמרו לי יפה הורית צמד"א מן הלא אצל מלמטה אינו פוסל את המקור ואם הי' מקבל כל שהוא מן הנקצ ולמטה פוסל את המקור ע"כ, ויעו"ש צר"ש פ"ד דמקואות על מחני דהשוקת שצסלע שהציא מהך חוספתא דגם לענין דין ציעול כלי נאמר הכ שיעורא דכשפורה"י, והנה ל"ע צצצרי התוספתא מהו החילוק צין נקצ שמן הלא נקצ שלמטה צדין ציעול כלי, והלא הכא קיימין שאינה מקבלת כלום מן הנקצ ולמטה וכדמסיים צחוספתא דאם הי' מקבל כל שהוא מן הנקצ ולמטה פוסל את המקור, וא"כ מ"ש נקצ מן הלא נקצ מלמטה, והרי עיקר דין ציעול כלי ע"י נקצ הוא משום שאינו ראוי לתשמים, ומ"ש דמן הלא צעין דוקא כשפורה"י ומלמטה צכל שהוא סגן, וז"ע, ואשר נראה לומר צצצור דברי התוספתא, דהנה צרמז"ס פ"ו דמקואות ה"ד מצוה דהך קסעלין דחוספתא פירושו כלי גדול שקצו צצצין ועשאו מקור, ודברי התוספתא קיימי לא רק לענין פסול שאינה, רק לענין עיקר הכשירא דמקור לעבול צחך הכלי, ולפי"ז הרי י"ל דהא דמניא צחוספתא דצנקצ כ"ש מלמטה או צנקצ כשפורה"י המים כשרים, לאו משום טעמא דציעול כלי קאחינן עליה, דלענין ציעול כלי לא נאמר כלל שיעורא דכשפורה"י, וגם אין חילוק צזה צין מלמטה למן הלא, רק דעיקר הכשר המים הוא מפני שנעשו מים שצקרקע ע"י הנקצ, דכיון שהכלי קצו צצצין והוא נקוצ חשיבי המים שצצחו כנחין ע"ג קרקע וכוויין ע"י מים שצקרקע וצזה הוא עיקר הכשר מדין שאינה ולענין לעבול צצחו מפני שהמים חשזין ע"י הנקצ כמונחין צקרקע ודין מים שצקרקע עליהם [וכמש"כ אהמור"ר הגאון

ויסוד דבר זה מתבאר גם מהא דס"ל לרב דאסו"מ שהניחן ברה"ק והזיקו אי לא אפקרינכו הו"ן שור וחייב צבו על נזקי כלים, והרי הא ודאי דלענין הילפותא לא מלין למילפיהו משור אחד כיון שאין צדק רוח חיים ואין דרכן לילך ולהזיק, וכדחתן במתני' ולא ז"ל שיש צדק רוח חיים כהרי האש שאין בו רוח חיים ולא ז"ל שדרכן לילך ולהזיק כהרי הצור שאין דרכו לילך ולהזיק, וה"ל אסו"מ דלא אפקרינכו הרי איכללו בהנך פרטי, אלא ודאי דעיקר הילפותא לחייב באסו"מ גם לרב הא ישא משור וצור ביה, וכמש"כ בן הראשונים להדיא, אלא דס"ל לרב דאחרי דילפינן מצור לחייב גם באין דרכו לילך ולהזיק חזר דין אסו"מ שלא הפקיד להיות כמו שור ותורת שור צבו ולא תורת צור, וממילא דחייב צבו גם על כלים, דפטור כלים תלוי רק בעצם השם של המזיק אם שם שור צ"י או שם צור עליו, וכיון דלאחר הילפותא כל תקלה דלא אפקרה בשורו היא לרב ותורת שור עלה, ע"כ מחייב עלה גם על כלים ולא איכפת לן כלל מה דחייבה נלמד גם מצור, דמ"מ פטור כלים שהוא מגזה"כ נאמר רק על צור ולא על אלו שסוף כל סוף יש צדק תורת שור וכמש"כ, וז"ל הרי"ן מוגש בתשובתו כי קע"ד ואע"ג דצדק כי חשבת לכו צור וצדק דחשבת לכו שור הא קא נפיק דינא צמה האל דחייבין ניהו אפי"ה נ"מ לחייב צ"י אדם וכלים דאי חשבת לכו דחייבניהו מחמת שכן צור ניהו לא מחייב צבו אדם וכלים ואי חשבת לכו דחייבניהו מחמת שור שהוא ממנו מחייב צבו אדם וכלים עכ"ל, הרי להדיא מדברי הרי"ן מוגש דלענין עיקר הילפותא ליכא נפקותא כלל בין רב לשמואל, רק דפליגי אם לאחר הילפותא משור וצור תורת שור צבו או תורת צור ונ"מ לפטור אדם וכלים, והיינו כמש"כ.

והנה בתוס' צ"ק דף ג' חולקין ע"ז שהקשו לרב דאמר כולם משורו למדנו לפירוש רש"י דאחי מצור ושור צמה האל דא"כ דמצור נמי יליף ליפטור צבו כלים כצור עיי"ש בדריהם, הרי דס"ל לכתוס' דאם אף הילפותא היא גם מצור אף שהאסו"מ בעצמם תורת שור עליהו ולא תורת צור מ"מ לר"ך להיות פטור צהם על נזקי כלים, והיינו כהשיעור השני שבוצא"ה צרא"ש צהם יש מהגדולים דכל דאחי צמה האל יחבינן ל"י הקל שצנחם, דאי אפשר לחייב את הנלמד יותר מהנלמד, ואף בדברים שפטורין מלד גזה"כ ג"כ הדיון כן, וכ"כ מצאנן בדריהם דף ה' גבי כי שדית צור צנייניהו אחיא כוליהו צמה האל אלא למאי הלכתא בתצניהו רחמנא להלכותיהן עיי"ש, וכחצו צהם' שם דכולהו אינעריכו למיכתב לחייב צדן את הכלים, הרי דאם אף היו נלמדן צמה האל מצור וחד מהנך הוה פטרי צבו כלים. ולפמש"כ למעלה בשיטת הרא"ש והרי"ן מוגש י"ל דגם אם לא הוו כתובי אבות חזקין בהדיא רק הוו גמירי מצור וחד מהנך ג"כ ה"י חייב צדן על כלים, דלא פטרה תורה כלים רק צבור ולא צמה שאינו צור, ולענין חייבה שפיר הוה ילפינן מצור וחד מהנך צמה האל, דחייב חזקין תלוי רק צדרכו להזיק ושמירתו עליך, וכל שדרכו להזיק ושמירתו עליך מחייב אף שאינו לא צור ולא אש, ומשום זה הוו מחייבי כל הדי אבות חזקין, אבל פטורא דכלים שהוא תלוי צהם צור זה אינו רק צבור ולא צמאר אבות חזקין אף שחייבין נלמד מצור, כיון דסוכ"ס אינן צור רק מיהייבי משום דדרכן להזיק ושמירתן עליו. אלא דכתוס' ס"ל כהשיעור השני דאף בדברים שפטורין מגזה"כ ג"כ אין לחייב את הנלמד יותר מהנלמד וזהו שהקשו כנ"ל.

ולפי"ז נראה דזהו גם ביאור דברי הגמ' דמכו דתימא כי פליג רחמנא בין חס למועד כ"מ בקרן תלושה אבל במחוצרת אימא כולה מועדת היא, משום דלפי האמת לאחר שכתובין כל הדי אבות חזקין הרי כל דין חייב חזקין תלוי רק צדרכו להזיק ושמירתו עליך וכדחתן במתני' האל השוה שצדק

משלמים רק ח"נ ומגופו, ועל זה הוא דאיבעיא לן אם התולדות באבות לענין זה או לא, וכן משמע גם מדברי הרמב"ם צ"כ מה"ל נזקי ממון ה"ל"א דמפרש להאיבעיא הכי, עיי"ש בדברי הרמב"ם ובמ"מ שם, וגם זה לכאורה ל"ע דמאחר דכל תולדה נלמדה לענין חייב חזקין מהאב שלה, א"כ מה"ל יחא חילוק צניחם לענין הדינים, וא"ע ביאור הדבר.

והנה בסוגיא שם מכו דתימא כי פליג רחמנא בין חס למועד כ"מ בתלושה אבל במחוצרת אימא כולה מועדת היא וכו', ובתוס' שם הקשו דמאי יתיי או מחלשה די כתלושה אי משאר אבות הא לא אחיה קרן מינייהו כמצורא לקמן דף ה' דכולהו אבו לרב מקרן וא"כ מה"ל נחייב במחוצרת יותר מפלגא נקא, וצרא"ה שם הקשה עוד דמה"ל נמא דכולה מועדת היא ואמאי לא נמא להיפוך דכולה חמה היא, עיי"ש בדברי כתוס' וצרא"ה. והנראה לומר בזה, דהנה כבר נחלקי הראשונים באצטו סכינו ומשאו שהניחן צרא"ה גגו ונפלו צרות מלוי והזיקו צחר דנייחי דגמירין לכו צמה האל מאש וצור, מה דין לענין נזקי כלים וטמון, יעיי"ש צרא"ה פ"ק דצ"ק שהביא דיש מהגדולים שכתבו דלא מחייב צבו אלא מה שחייב בשניהם צרא"ה וצבור, ופטורי מחקי כלים כמו צור, ומטמון כמו אש, דכיון דאחו צמה האל יחבינן לכו. הקל שצנחם, וצרא"ה חולק ע"ז וס"ל דכל דין צור יש להם, כיון דהזיקו צחר דנייחי, וצור גמור הם, והא דילפינן לכו מאש היינו רק לענין עיקר החייב שיהא חייב צהם אף שכה אחר מעורב צהם, אבל לאחר שיש לנו הילפותא מאש דגם צכה אחר מעורב צהם איכא חייב חזקין, חזר דינא להיות כמו צור לכל הדינים, דכל שהזיקו צחר דנייחי הרי דמו לצור ותורת צור להם ולא תורת אש, ולהכי חייב גם צמון, וכן צבור המחגלגל אף דלריכין צ"י להילפותא משור מ"מ תורת צור צ"י, ולא תורת שור וחייב צרה"ר, עיי"ש בדבריו, ולכאורה הדבר ל"ב, דמאחר דחייבין יליף גם מאש א"כ מה"ל נחייבם יותר מצא"ה, ואמאי מהניא הא דשם צור עליהם כיון דעכ"פ הרי גמירין לחייבניהו מחייבה דאש, ואיך אפשר לחייבניהו בדברים שהאש פטור עליהם שיהא נפיש חייבניהו מחייבה דאש. אולם נראה פשוט, דהרי הא דאש פטור על טמון הוא זה מלד גזה"כ שהתורה פטרה טמון צא"ה, אבל בעיקר דין מזיק הרי לא שאני טמון מאינו טמון, ובהנ"כ הוה נאמר רק על אש ולא על צמה שאינו אש, ואפיר ילפינן אסו"מ שהניחן צרא"ה גגו ונפלו צרות מלוי והזיקו צחר דנייחי מחייבה דאש שיהא נחשב מזיק אף אם כה אחר מעורב צו, אבל לענין פטורה דטמון שהוא מלד גזה"כ חלוקין צחר עיקר השם אם שם צור צו, או שם אש עליו, דטמון צא"ה פטרה תורה ולא צבור, וכיון דלאחר הילפותא הרי תורת צור על האסו"מ ולא תורת אש, ממילא דאינן ככלל גזה"כ של פטור טמון, דהנ"כ נאמר רק על אש בלבד וזה הרי אינו אש, כיון שהזיקו צחר דנייחי, וזהו דקאמר הרא"ש דלענין הדינים שנאמרו באבות חזקין דשן ורגל פטורין צרה"ר וצור פטור על כלים ואש פטור על טמון אין אנו משגיחין על הילפותות אם ילפינן לחייבו מאש או מצור או משן ורגל, רק לריכין אנו לדון על הנלמד בעצמו אם יש עליו תורת שור או צור או אש, וכל שתורת צור צ"י אף אם ילפינן לחייבו מאש הרי הוא פטור על כלים וחייב על הטמון וכן להיפוך, ולהכי גם אסו"מ שהזיקו צחר דנייחי אף שחייבין נלמד גם מאש צצביל כה אחר שמעורב צהן, אבל הן בעצמן צור גמיר הם כיון שהזיקו צחר דנייחי, וממילא דאין נכללין בהנ"כ של פטור טמון הנאמר על אש, רק דין כדיון צור לכל דבר, וכשיעור אחרת שהביא הרא"ה ס"ל דמאחר דעכ"פ צעינן למילפיהו גם מאש לענין החייב, ע"כ ממילא דאין לך צדן אלא מה שחייב צא"ה, ובעמון דפטור צא"ה גם בהנך פטור.

דכה אחר מעורב בו הוא עשם על החיוב, והיינו כפירוש דהאיבעיא אם תולדותיהן כיוולא דהם היינו אם חייבין על התולדות, וצ"ע דרך דכה אחר מעורב בו הוא עשם לחיובא, אבל לפתש"י דהסוגיא לא מיירי כלל לענין אם חייבין על התולדות, דפשיטא דחייבין עליהם דע"ז הוא דנקראו תולדות, רק כל השקלא וטרי' היא לענין הדינים המיוחדים שנאמרו בכל מזיק ומזיק אם גם התולדות נכללין בעצם שם צור ואש וש"ר וכדומה, א"כ אין לורך לפרש דהא דקאמר הגמ' מ"ש אש דכה אחר מעורב בו ר"ל דהוא עשם על החיוב שזכו הגורם להתחייב, רק פ"י דצרי הגמ' הוא, שזכו גדר אש ופירושה מה שמזיק ע"י בה אחר, וכל שכה אחר מעורב בו כמו אס"מ וכ"י זהו עצם שם אש ונאמר צ"י הגזע"כ של פטור עמון שע"ז הוא עיקר האיבעיא וכמש"נ, וכן הן דברי הרי"ף שכתב דהאיבעיא היא לענין תמות ומועדות ולענין הדין דפלגא חקא קנסא, ר"ל לענין חילוקי הדינים שנאמרו בזמן שחלון בעצם שם המזיק עצמו וכמש"כ למעלה.

ובאמת שכל דברנו מצוה"כ בשפטי"ק ר"פ כולד הרגל על הא דקאמר שם הגמ' תנא שן דחי וקחני שן דצמח סד"א ושלח את צעירה כתיב צמחא חין חי לא קמ"ל דחי בכלל צמחא, וצחוס' שם הקשו דברי כזר אשמעינן זאת צרישא דמתני' דאפילו תרגולין מועדין שוי"ש, וחיך ע"ז בש"מ שם דדברי הגמ' הכא דקמ"ל דחי בכלל צמחא חין ר"ל לענין חיובא רק לענין הדין דש"ר פטורי צרי"ה וע"ז הוא דהוי"א דושלח את צעירה כתיב צמחא חין חי לא וחיובא גם צרי"ה שוי"ש דדברי הרא"ה, וכבר תמה צדית הלוי דמ"ה"ת תהא חי חמורה מצמחא, והלא כל עצמה לא ידעין לחיובא דחי רק מחיובא דצמחא, ואיך תהי' חייבת יותר מצמחא. אכן נראה פשוט, דביאור דברי הש"מ הם כמש"כ דלענין חיובא כל שדרכו להזיק ושמירתו עליו חייב עליהם וצ"ה תלוי עיקר דין חיוב חזקון, ולענין הפעורים שנאמרו מזה"כ לאו צעין עצם השם של ש"ר, וע"ז הוא דהוי"א דושלח את צעירה כתיב צמחא חין חי לא, ולא נאמרו צחי' הדינים המיוחדים שנאמרו בש"ר, וממילא דהיתה חייבת גם צרי"ה, וזהו להדיא כמש"כ.

פ"ו ה"ה שורים שמשחקין בזמן ומלמדין אותן ליגה זא"ז אינם מועדים זה לזה ואפ"י המיתו את האדם חין חייבין מיתה שנאמר כי יגה ולא שיגיתוהו עכ"ל, יע"ש צמ"מ שכתב ח"ל זה שור האלמדין האמור במשנה (דל"ט) שאינו חייב מיתה וכו' וכיון שהם פעורים מן המיתה דין הוא שלא יעשו מועדין עכ"ל, ולכאורה דברי המ"מ אינם מובנים כלל, מה ענין העדאה לחיוב מיתה, והלא בזמן חייבים הם ולא נתמעטו אלא מחיוב מיתה, וא"כ למה לא יעשו גם מועדין, וכי דין העדאה צחויז מיתה תלי, וא"כ. והנה בהשגות שם ז"ל ולמה לא וליכוי כשור שהוא מועד לשופרות ועוד שכבר פסק למעלה משם כלבו של הצירו צחצירו חייב בעל הכלב עכ"ל, והמ"מ כתב ע"ז ח"ל ותימה הוא שהרי רצנו ז"ל כבר חזר מזה ואמר למעלה פ"ב בעל הכלב חייב חלי נזק עכ"ל, ובאמת שגם שם גבי משסה נחלקו הרמב"ם והראש"ד אם יעשה גם מועד ע"י שיסוי או לא, יע"ש דדברי הרמב"ם והראש"ד צפ"צ ה"ט שם. אולם נראה דכוונת הראש"ד הכא להשיג דכיון דהוא עצמו פסק דמשסה כלבו של הצירו צחצירו חייב בעל הכלב, א"כ הרי יש כחן חיוב חזקון ולמה לא יעשה גם מועד, כיון דהמיעוט דכי יגה ולא שיגיתוהו רק לענין חיוב מיתה נאמר ולא לענין חזקון, ועיין לעיל פ"ב ה"ט גבי פלוגתא הרמב"ם והראש"ד שם שכתב המ"מ ח"ל ולי נראה שאפ"י מועד אינו משלם אלא ח"י כיון שלא עשה מעצמו אלא ע"י שיסוי וכדאמרין בדין מיתה אדם שור האלמדין

שצבן וכו', ולא נאמרו כל השמות של האצות חזקין רק לענין חילוקי הדינים שיש צבן וכמבואר בדף ה' דכי כתביהו רחמנא להלכותיהן, וממילא דרק לענין הלכותיהן הוא דנאמרו כל החילוקי שמות של צור ואש ושן ורגל, אבל לענין חיובא בכל תלוי רק בדרכו להזיק ושמירתו עליך, וכל שדרכו להזיק ושמירתו עליך מחייב, ועל כן זהו דקאמר הגמ' דמהו דתימא כי פליג רחמנא בין חס למועד כ"מ צקן תלושה, ר"ל דהרי ההלכה המסוימת שיש צקן הוא לחלק בין חמה למועדת כמבואר בדף ה' שם, וע"ז הוא דנאמר שם קרן, ואם הוה מפרשין לקרן דקרא דהיינו בתלושה, א"כ רק קרן תלושה הוא ששמה קרן, אבל מחוברת לאו קרן הוא ולא נאמר זה ההלכה של קרן שהוא לחלק בין חמה למועדת, וממילא דהוה ילפינן לה לחיובא בהלך השוה משאר אצות חזקין כיון דהוי"א בכלל דרכו להזיק ושמירתו עליך, ואף דקרן לא תתיב כמבואר בדף ה', היינו רק מקמי דכתבה התורה לקרן תלושה, אבל לאחר שכתבה התורה לקרן תלושה הרי שוב ליכא הכרחא דמה להכך שכן מועדין מתחלתן דליכא למימר קרן תלושה תוכיח, וממילא דגם קרן מחוברת תתיב במה הלך בכל אצות חזקין, ומ"מ החילוק שצין חמה למועדת ליכא במחוברת, דדיון חס ומועד תלוי בעיקר השם של קרן וזהו רק צקן תלושה אבל מחוברת לאו קרן הוא, ואף דחיובה גלמוד מקרן תלושה, אבל לדיון חס ומועד צעין עיקר השם של קרן וזה רק בתלושה ולא במחוברת, וממילא דכולה מועדת היא דלית צה החידוש של חס שזהו צעין שם קרן דוקא. והתוס' לפעמייהו דס"ל דהכל תלוי בחר הילפותא ואם אך הוא גלמוד מקרן א"א לחיובו יותר מקרן אף שהוא בעצמו לאו קרן הוא, וזהו שהקשו דאי מתלושה די בתלושה.

והנה צחוס' כתבו דהא דאס"מ שלא הסקינן כיו שור לרב היינו קרן דחי שן ורגל הלא היו פעורין צרי"ה והא דלא מחלקין צה בין חס למועד הוא משום דלא שייך זה אלא בצע"מ שוי"ש בדצריהם, ולכאורה ה"י נראה דאש"ג דרב ס"ל דכל ממונו חיתרצו להיות בכלל שור, מ"מ הא מיכא עכ"פ דלא שייך צהו צהאס"מ לא שם קרן ולא שם שן ורגל, דשם קרן תלוי בכוונתו להזיק ושם שן ורגל ביש הנאה להזיק וזהו קרן מלוי, ולא שייך כ"ז צהאס"מ, וממילא דחייבין צרי"ה וגם חין צהם חילוק חס ומועד דזהו צעין עיקר השם של קרן ושן ורגל זה ליתא צהאס"מ.

ולפי"ז נראה דזהו גם ביאור דהאיבעיא אם תולדותיהן כיוולא צבן או לאו כיוולא צבן לפי פ"י הרי"ף, היינו דעיקר האיבעיא היא אם גם התולדות שם האצ עליהם לענין הדינים המיוחדים צהם, דתולדה דצור היא עצמה שם צור עלי, וכן תולדה דקרן ותולדה דשן ורגל ואש הם עצמם שם קרן ושם שן ורגל ואש צהו, ופ"מ לענין פטור כלים ועמון ור"ה"ר דנחצאר דצעין לאו עצם השם של צור ואש וש"ר, וזהו דהאיבעיא לן אם גם התולדות נכללין בעצם השם של האצ ונאמר גם עליהו כל הני גזע"כ דפטור כלים ועמון ור"ה"ר וכדומה, או לאו כיוולא צבן ר"ל דהכי דתולדות נלמדין מהאצות לענין חיובא, אבל הם בעצמם לאו שם צור ואש וש"ר צהו, וממילא דלא קיימי עליהו כל הני דיני ופטורי שהם מגזע"כ ותלוי בעצם השם וכמש"נ, וזהו דקאמר הגמ' מ"ש קרן דכוונתו להזיק וכן מ"ש שן דיש הנאה להזיקה וכן בכל האצות ר"ל דכיון דתולדה דומה לה צהו שכוונתה להזיק ויש הנאה להזיקה וכו' א"כ פשיטא דהכי היא כאצ ממש, דפירושה דקרן הוא כוונתו להזיק ופירושה דשן הוא יש הנאה להזיקה וכן בכל האצות, ומאחר דתולדה יש לה כל התנאים של האצ ממילא דשם האצ עלי לענין כל הדינים. והנה צסוגיא שם מ"ש אש דכה אחר מעורב בו וכו' ופירש"י שם ח"ל וכו"ל לאסוקי אדעת"י עכ"ל, ומבואר דדבריו דהא